

اگر خلایبی وجود دارد تأمین شود. اینها وقتی به تصویب دولت رسید اگر در آینده هر فردی به هر دلیلی بخواهد انجام ندهد؛ باید آنها را لغو کند.

لغو امری که به عنوان حقوق شهروندی در هیأت دولت تصویب شده، کار آسانی نیست. همچنین از لحاظ افکار عمومی نیز وقتی این امر مصوب شده تا زمانی که تصویب شده باشد از دستگاه‌های نظارتی همچون سازمان بازرسی کل کشور و سایر دستگاه‌های نظارتی مطالبه خواهند کرد. بنابراین اینها یک تأسیس‌ها و بنیان‌هایی است که نهادینه می‌شوند یا به تعبیر دیگر ریل‌گذاری‌هایی است که صورت می‌گیرد؛ ناگزیر باید روی همین ریل حرکت شود.

اقدام سوم قانونگذاری است؛ بنده قبلاً هم عرض کردم لوایح متعدد قانونی را در دست تهیه داریم و چند موردش را تهیه کرده‌ایم. این لوایح وقتی در مجلس شورای اسلامی تصویب شود، دیگر همه ملزم خواهند بود که به آن عمل کنند. ضمن اینکه امیدوار هستیم که ان شاء الله ریاست جمهوری دکتر روحانی در دوره آینده هم تداوم خواهد داشت و پایبند به این امر خواهد بود و طی چند سال آینده به گونه‌ای متعهدانه به مفاد منشور عمل خواهیم کرد که نهادینه شود و تغییر ناپذیر باشد. گام بعدی که ما برداشته‌ایم و در هر حال تقویت است تعامل با سایر قواست. دولت بنا دارد با قوه قضائیه کمک و همکاری داشته باشد؛ در آن بخشی که مرتبط با آنان است و در راستای توسعه عدالت قضایی،

دولت بنا دارد با قوه قضائیه

کمک و همکاری داشته باشد؛ در آن بخشی که مرتبط با آنان است و در راستای توسعه عدالت قضایی،

افزایش کارایی نظام قضایی کشور، تأمین حقوق شهروندی در محاکم، بخشی که سهم دولت است انجام دهد؛ طبعاً خود قوه قضائیه هم اهتمام خواهد داشت و از قبل هم اهتمام کرده بودند که لایحه حقوق شهروندی را در گذشته در حوزه کار قوه قضائیه به مجلس داده بودند که در قالب یک قانون نیز تصویب شده بود. دولت همین تعامل را با مجلس برقرار کرده و مجلس هم برای تصویب لویحی که دولت در حوزه حقوق شهروندی ارائه خواهد کرد اعلام آمادگی کرده است.

لذا مجموعه این اقدامات ان شاء الله موجب خواهد شد که ما گامی بلند در تأمین و گسترش حقوق شهروندی برداریم؛ البته باید بر این نکته تأکید شود که محدوده حقوق شهروندی وسیع است یعنی بین وضع نرمال و ایده آل، فاصله زیاد است. ما هر میزان در جامعه به سمت تأمین حقوق شهروندی گام برداریم در اصل به سمت جامعه متعالی اسلام پیش رفته‌ایم.

در مراسم رونمایی از منشور جای خالی مسئولان قضایی کاملاً محسوس بود و همان موقع هم این بحث مطرح شد که از آنجایی که این منشور در یک قوه تدوین شده و با قوای دیگر تعاملی نبوده، منشور راه به جایی نمی‌برد چون باید همه قوا درگیر باشند و به یک تفاهم و تعامل برسند؛ این نگرانی یا انتقاد را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

طبیعی است که در مراسم رونمایی، از قوای دیگر نباشند چون این منشور را دولت و رئیس جمهوری تنظیم کرده و انتظار هم این بود که مراسم رونمایی در قوه مجریه برگزار شود ولی عدم تفاهم با قوای دیگر بر مفاد منشور کمتر است؛ در واقع ما عدم تفاهم نداریم. در حوزه‌هایی که مربوط به قوه قضائیه است مسائلی آمده که در قانون اساسی، در موازین شرعی و در قوانین موضوعه ما وجود دارد.

ممکن است این سؤال شود که گنجاندن وظایف قوای دیگر

در منشور حقوق شهروندی از جانب دولت چه جایگاهی دارد؛ که باید گفت رئیس جمهوری بر اساس قانون اساسی دووظیفه دارد:

یکی رئیس قوه مجریه و دیگری مجری قانون اساسی است و ایشان به عنوان مقام مسئول اجرای قانون اساسی، تکلیف دارند که وظایف سایر دستگاه‌ها را هم در اجرای قانون اساسی یادآوری، پیگیری و کمک کنند.

به هر حال بخش عمده‌ای از استیفای حقوق شهروندی در حوزه قوه مجریه است چون خیلی این قوه وسیعی است ولی سایر قوا هم وظایف ذاتی دارند که باید وظایفشان را پیگیری کنند و البته می‌کنند. رئیس جمهوری به عنوان مجری قانون اساسی اگر در جایی مشاهده کند که قانون اساسی نقض می‌شود؛ وظیفه دارد پیگیری کند.

بنابراین گنجاندن این مفاد و مواد در منشور حقوق شهروندی از باب وظیفه پیگیری اجرای قانون اساسی است و رئیس جمهوری هم در بیانیه منشور متعهد شده به کمک به سایر قوا و با پیگیری وظایفی که در حوزه حقوق شهروندی مربوط به سایر قواست این منشور را اجرا کند.

فرمودید که در خصوص منشور حقوق شهروندی، لایحه‌ای به مجلس ارائه خواهد شد. این به لحاظ شکلی چگونه خواهد بود؟ آیا کل منشور به عنوان لایحه دولت به مجلس ارائه می‌شود یا به تناسب موضوع، مرحله به مرحله و جداگانه به مجلس

تقديم می‌شود؟
چون این حقوق بسیار متنوع و در حوزه‌های مختلف متنوع است، طبعاً در قالب یک لایحه قابل ارائه به مجلس نیست.

موضوعات متفاوتی است ضمن اینکه بسیاری از این مواد منشور احتیاج به قانون ندارد و قوانین موضوعه کشور است.

تجمع آنها و تأکید به آنها مورد توجه رئیس جمهوری بوده تا بتوانند نظارت بکنند و مواخذه و پیگیری از دستگاه‌ها را برای اجرا داشته باشند.

هم‌اکنون منشور رصد می‌شود و یکی از وظایفی که به معاونت‌های حقوقی دستگاه‌های دیگر داده شده این است که منشور را از زاویه تخصصی مورد ارزیابی قرار دهند و اگر در جایی نقصانی در قانون است آن را به دولت منعکس کنند.

دولت یک معاونت خاص دارد که کارشان همین است و رصد، برنامه‌ریزی، مطالعه، تحقیق و پژوهش می‌کنند تا هر کجا که خلأ قانونی است

آن را در قالب یک لایحه تقدیم مجلس کنیم و بر همین اساس پیش‌بینی می‌کنم لوایح متعددی را خواهیم داشت مثلاً اصلاحیه شفافیت، لوایح تعارض منافع، تعیین نهاد ملی و حقوق شهروندی و غیره که بتدریج تقدیم مجلس خواهد شد.

آیا منشور حقوق شهروندی به همین صورت فعلی و به صورت یکجا لازم نیست که به مجلس ارائه شود؟ برخی از منتقدان از جمله آیت‌الله یزدی به عنوان یکی از فقهای شورای نگهبان اظهار کرده بودند که دولت باید همین مصوبه را هم به مجلس ارائه کند تا مجلس درباره انطباق آن با قانون اساسی نظر دهد یا به صورت لایحه به مجلس ارائه کند و پس از آن شورای نگهبان هم تأیید یابد کند.

نه خیر اینچنین نیست. طبق اصل ۱۳۴ قانون اساسی، برنامه و خط مشی دولت توسط رئیس جمهوری با همکاری وزیران تهیه و اجرا می‌شود.

این منشور برنامه و خط مشی دولت دکتر روحانی است؛ این امر مثل خیلی از برنامه‌های اجرایی دیگر الزاماً قانون

نمی‌خواهد بلکه خط مشی و برنامه‌ای برگرفته از قوانین موضوعه فعلی کشور از احکام قانون اساسی و الزاماتش است؛ کارهایی است که در دولت باید انجام شود.

منشور در آن قالب تنظیم شده و همانگونه که عرض کردم اگر در جایی قانون لازم باشد یعنی برخی از این مواد مستلزم اصلاح قوانین جاری باشند، مثلاً در بخش امورات گمرکی و مالیاتی یا قوانین مناقصه، واگذاری اراضی، معادن و غیره اگر نقصانی در آنجا ببینیم در جهت استیفای حقوق شهروندی آنها را برطرف می‌کنیم اما خیلی از جاها قانون نمی‌خواهد تا ما لایحه بدیم یا طرح باشد.

خود این منشور، برنامه و خط مشی دولت است و آنجایی که در اختیار خود دولت باشد، اجرا خواهد کرد و آنجایی که در اختیار قوای دیگر هست؛ رئیس جمهوری پیگیری خواهد کرد و آنجایی که قانون و مقررات جدید بخواهد از کانال خودش برای وضع قانون پیگیری می‌کنیم، بنابراین اشکال آیت‌الله یزدی وارد نیست.

یک اشکال دیگر هم از جانب ایشان مطرح شده بود که منشور حقوق شهروندی خلاف قانون است به سبب اینکه اصل ۴ قانون اساسی در هیچ کدام از ۱۲۰ بند منشور رعایت نشده است؟

رعایت نشده است؟! این از افتخارات دولت هست که اصل ۴ در همه این منشور لحاظ شده است. اصل ۴ قانون اساسی، ناظر بر حکمیت قوانین شرع بر کلیه قوانین و مقررات است؛ دوستانی که این را می‌گویند بیایند مورد به مورد بگویند که کجای این منشور منطبق با موازین شرع نیست؟

در این منشور با افتخار مطالبی مطرح شده که ۱۴۰۰ سال پیش که سخنی از حقوق بشر در جهان نبوده، قرآن ما و نهج البلاغه ما علم حقوق بشر و حقوق شهروندی را برافراشته است. عهدنامه مالک اشتر در نهج البلاغه را ببینید و بخشنامه‌ها و دستورات العمل‌هایی که حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) به کارگزارانشان و استاندارانشان فرمودند؛ بسیاری از آنها همین مفاد حقوق شهروندی است.

همچنین بسیاری از آیات قرآن نیز همین است؛ فقه ما عمده‌اش حقوق شهروندی است. بنابراین دوستانی که ادعا می‌کنند در اینجا چیزهایی است که مغایر با موازین شرع است؛ خوب است آن موارد را بگویند تا ما ببینیم کدام مواد خلاف شرع است.

این اشکال وارد نیست، و اتفاقاً با اینکه در ۱۰۰ روزه اول دولت دکتر روحانی پیش‌نویس اولیه‌اش منتشر شد، ولی نزدیک سه سال طول کشید تا آرای حقوقدانان جمع‌آوری شد. کمتر موضوعی بوده که اینچنین رئیس جمهوری روی واژه واژه آن وقت بگذارند.

من در جلسات بوده‌ام؛ به عنوان مثال یکی از جلسات منشور در روزاربعین برگزار شد که نزدیک به ۷ ساعت طول کشید و رئیس جمهوری یک دور دیگر مجدداً همه اینها را مرور کرد. در این جلسات برخی مواد اگر احیاناً شبهه یا مغایرتی با مسائل شرع و قانون اساسی داشت حذف شد و با دقت، عبارات تنظیم شده است.

البته ادعای نمی‌کنیم که این منشور وحی منزل است و هیچ ایراد و اشکالی ندارد و اعلام هم کردیم که حقوقدانان، حوزویان و هر فردی اگر نقدی دارد؛ ارائه کند طبعاً اصلاح و تکمیل می‌شود.

ولی از دیدگاه بنده هم از زاویه دینی و هم حقوقی، این منشور یک مجموعه افتخار آمیزی است و اگر بخوبی به جریان بیفتد به نظرم وضع زندگی و تعامل مردم با یکدیگر، تعامل حکومت با مردم و بالعکس ارتقا و پیشرفت بسیار چشمگیری پیدا خواهد کرد.

برخی از طیف‌های سیاسی مخالف دولت و رسانه‌های وابسته به آن جناح‌ها طی چند وقت گذشته ادعا می‌کردند که منشور حقوق شهروندی مانور تبلیغاتی رئیس جمهوری برای انتخابات آتی است چون بسیاری از این حرف‌ها و مفاد در قانون اساسی، قانون مدنی و سند چشم‌انداز بوده و کارکرد دیگری ندارد؟

این سؤال چند پاسخش دارد اول اینکه تبلیغ کارخیر خودش خیر است؛ ما در دین اسلام داریم که هر روزی چندین مرتبه اذان گفته شود؛ اذان یعنی با صدای بلند تکرار آرمان‌ها و خیرات است.

پس نباید از اقدامات رئیس جمهوری که آمده تا خوبی‌هایی که برای مردم می‌خواهد را به آنان یادآوری می‌کند، ناراحت شد.